

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 17466/2023
20.03.2024. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Јелице Бојанић Керкез, председника већа, Весне Станковић, Радославе Мађаров, Марине Милановић и Зорице Булајић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Мирјана Ћирковић Мидић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво из Београда, ради накнаде материјалне штете, одлучујући о ревизији тужене, изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гжрр1 92/23 од 12.04.2023. године, у седници већа одржаној 20.03.2024. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гжрр1 92/23 од 12.04.2023. године.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Београду Гжрр1 92/23 од 12.04.2023. године и пресуда Другог основног суда у Београду Прр1 143/21 од 05.12.2022. године у ставу првом и трећем изреке и предмет се у том делу враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Другог основног суда у Београду Прр1 143/21 од 05.12.2022. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев и обавезана тужена да тужиљи на име накнаде имовинске штете због повреде права на суђење у разумном року исплати износ од 270.655,09 динара, са законском затезном каматом почев од 24.09.2021. године до исплате. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени захтев за исплату законске затезене камате на износ од 270.655,09 динара за период од 03.08.2015. године до 24.09.2021. године. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужиљи накнади трошкове парничног поступка у износу од 39.000,00 динара са законском затезном каматом од извршности до исплате.

Пресудом Вишег суда у Београду Гжрр1 92/23 од 12.04.2023. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена првостепена пресуда у ставу првом и трећем изреке. Ставом другим изреке одбијен је захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је благовремено изјавила ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права, с предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној примени члана 404. Закона о парничном поступку.

Одлучујући о дозвољености ревизије у смислу члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11 ... 10/23) - ЗПП, Врховни суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији тужене.

Према наведеној одредби ревизија је изузетно дозвољена због погрешне примене материјалног права и против другостепене пресуде која се не би могла побијати ревизијом, ако је по оцени Врховног суда потребно да се размотре правна питања од општег интереса или правна питања у интересу равноправности грађана, ради уједначавања судске праксе, или ако је потребно ново тумачење права (посебна ревизија).

Наводи ревизије којима се оспорава висина штете, по оцени Врховног суда оправдава одлучивање о изјављеној ревизији ради уједначавања судске праксе, у светлу правног схватања о спровођењу извршења на основу извршне исправе донете применом неуставног прописа, усвојеног на седници Грађанског одељења овог суда одржаној 02.04.2013. године. Из тог разлога, на основу члана 404. став 2. ЗПП, одлучено је као у првом ставу изреке.

Испитујући побијану пресуду применом члана 408. ЗПП, Врховни суд је нашао да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужила је била запослене код МК Рудник Горњи Милановац, над којим је отворен стечајни поступак 03.08.2015. године. Решењем Привредног суда у Чачку Ст бр. 23/15 од 14.07.2015. године, покренут је претходни стечајни поступак над стечајним дужником МК „Рудник“ из Горњег Милановца, на предлог Републике Србије, а решење о отварању стечаја објављено је у „Службеном гласнику РС“ 12.08.2015. године. У моменту отварања стечајног поступка капитал послодавца тужиле је био под контролом државе, пошто је већински акционар МК Рудник у стечају био Регистар акција и удела, којим управља РС. Закључком о Листи признатих и оспорених потраживања Ст 23/2015 од 10.10.2016. године, тужили, као повериоцу трећег исплатног реда, признато је потраживање по основу права на отпремину за одлазак у пензију у укупном износу од 284.474,04 динара (главни дуг, камата на главни дуг и трошкови поступка). Тужили је у поступку стечаја над МК Рудник Горњи Милановац исплаћен износ од 13.818,95 динара, тако да ненаплаћено потраживање у стечајном поступку износи 270.655,09 динара. Решењем Привредног апелационог суда у Београду Рж 4849/21 од 12.08.2021. године, усвојена је жалба тужиле, преиначено решење Привредног суда у Чачку Р4 Ст 66/21 од 29.06.2021. године и утврђено је да је у предметном стечајном поступку који се води пред Привредним судом у Чачку Ст бр. 23/15, повређено право на суђење у разумном року и наложено поступајућем стечајном судији да у року од четири месеца од дана пријема решења предузме све мере како би се стечајни поступак што пре окончао.

Код овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су о праву тужиље на накнаду материјалне штете, проузроковане повредом права на суђење у разумном року и одговорности тужене за тако насталу штету, одлучили применом члана 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року.

Правилно су нижестепени судови закључили да тужена одговара за штету када тужиља, бивши запослени код стечајног дужника – привредног друштва са већинским друштвеним или државним капиталом, без своје кривице није наплатила своје новчано потраживање из радног односа, а правноснажним решењем је утврђено да му је у том поступку повређено право на суђење у разумном року. Утврђеном повредом права на суђење у разумном року тужиља је стекла право да захтева од тужене накнаду материјалне штете у висини ненаплаћеног потраживања признатог у стечајном поступку у висини главног дуга, као и право на камату до момента покретања стечајног поступка.

Међутим, по оцени Врховног суда, основани су наводи ревизије о погрешној примени материјалног права при одређивању висине штете у делу одлуке о камати која чини део главног захтева.

Наиме, тужиљи је у стечајном поступку признато потраживање у укупном износу од 284.474,04 динара, по основу неисплаћене отпремине за одлазак у пензију, у које су урачунати и приписани главници законска затезна камата обрачуната до дана отварања стечајног поступка. Тужиљи је у поступку стечаја исплаћен износ од 13.818,95 динара, тако да ненаплаћено потраживање у стечајном поступку износи 270.655,09 динара.

Одлуком Уставног суда Уз 82/2009 од 12.07.2012. године (објављене у „Службеном гласнику Републике Србије“, број 73 од 27.07.2012. године), утврђено је да одредба члана 3. став 1. Закона о висини стопе затезне камате („Службени лист СРЈ“ број 9/01) у делу који гласи: „применом конформне методе“, није у сагласности са Уставом.

Одредбом члана 60. став 3. Закона о Уставном суду („Службени гласници РС“, бр. 109/07,... и 103/15) прописано је да се извршење правноснажних појединачних аката, донетих на основу прописа који се више не могу примењивати, не може ни дозволити ни спровести, а ако је извршење започето, обуставиће се. У конкретном случају, Уставни суд није одредио начин отклањања последица насталих применом неуставне одредбе о начину обрачуна затезне камате применом конформне методе.

Према правном ставу Врховног суда, о спровођењу извршења на основу извршне исправе донете применом неуставног прописа, усвојеног на седници Грађанског одељења овог суда од 02.04.2013. године, чија је примена у овом случају могућа по аналогији (стечај је, по својој природи, институт колективног намирења поверилаца генералним извршењем на имовини стечајног дужника), ако извршна исправа гласи на новчани износ у коме је главници приписана доспела камата обрачуната конформном методом по Закону који је у том делу проглашен неуставним, суд ће по службеној дужности, извршити разграничење и нови обрачун камате извршити тако што ће до 03.03.2001. године применити конформни метод, од тада до

17.05.2011. године метод простог интересног рачуна, а од тада па надаље по одредбама члана 2. и 3. Закона о висини стопе затезне камате, до 24.12.2012. године, па по члану 4. Закона о затезној камати од 25.12.2012. године.

Обрачун камате конформном методом практично представља обрачун камате на камату, а што је супротно начелу забране анатоцизма, садржаном у члану 279. став 1. Закона о облигационим односима и суштини законске затезне камате која се од претпостављене штете претвара у новчану казну, чија висина знатно премашује претрепљену стварну штету, што није дозвољено.

Одредбе о затезној камати су императивне природе, што значи да се код принудне наплате по службеној дужности примењује каматна стопа прописана законом за цео период у коме се камата обрачунава. Имајући ово у виду, у ситуацији када је главници приписана затезна камата обрачуната по методи која је проглашена неуставном, нужно је извршити разграничење и обрачунати најпре главницу, а затим на главницу обрачунати камату применом методе простог интересног рачуна.

Нижестепени судови у овом случају о томе нису водили рачуна и зато су пропустили да од стечајног суда по службеној дужности затраже извештај о методи која је примењена приликом обрачуна затезне камате и евентуално њено прерачунавање методом простог интересног рачуна.

Како нижестепени судови, због погрешне примене материјалног права, нису ценили најпре висину главног дуга, а затим ни правилност обрачуна висине тражене камате обрачунате на износ главног потраживања која чини део главног дуга, то је у конкретном случају чињенично стање остало непотпуно утврђено.

У поновном поступку, првостепени суд ће употпунити чињенично стање тако што ће најпре да изврши разграничење главног дуга из укупно признатог потраживања од 270.655,09 динара, а затим ће од стечајног суда затражити извештај о методу који је примењен приликом обрачуна затезне камате на тужиљино новчано потраживање, а ако је тај обрачун извршен применом комфорне методе и њен прерачун применом пропорционалне методе (прост интересни рачун), након чега ће донети правилну и закониту одлуку.

Укинута је и одлука о трошковима парничног поступка, јер зависи од исхода спора, у смислу одредбе члана 163. став 4. ЗПП.

Имајући у виду напред изнето Врховни суд је применом члана 416. став 2. ЗПП одлучио као у ставу другом изреке.

**Председник већа – судија
Јелица Бојанић Керкез, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић